

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 996/2021
10.03.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божицара Вујичића, председника већа, Весне Субић, Јелице Бојанић Керкез, Зоране Делибашић и Бисерке Живановић, чланова већа, у парници тужиље АА из ... (правног следбеника сада пок.тужиоца ББ из ...), чији је пуномоћник Маринела Љубић Тодоран, адвокат из ..., против тужене „Ванса Intesa“ а.д. Београд, коју заступа Немања Алексић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Вишег суда у Панчеву Гж 2329/19 од 04.02.2020. године, у седници већа одржаној дана 10.03.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Вишег суда у Панчеву Гж 2329/19 од 04.02.2020. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Панчеву Гж 2329/19 од 04.02.2020. године, тако што се одбија као неоснована жалба тужене и потврђује пресуда Основног суда у Панчеву П 183/19 од 24.09.2019. године у ставу првом, другом и четвртном изреке.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиљи накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 21.500,00 динара, у року од 15 дана по пријему решења.

Образложење

Пресудом Основног суда у Панчеву П 183/19 од 24.09.2019. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиље (правног следбеника сада пок.тужиоца) и утврђено да су ништаве одредбе члана 3. став 1. Уговора о кредиту од 09.04.2015. године и члана 3. став 5. тачка 1. Обавезних елемената уговора број ..., којом је предвиђена једнократна накнада за обраду кредитног захтева – фиксна од 10.000,00 динара. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиљи на име стицања без основа исплати износ од 10.000,00 динара са законском затезном каматом од 16.04.2018. године до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев у делу којим је тужиља тражила да јој се исплати законска затезна камата на износ од 10.000,00 динара почев од 09.04.2015. године до 16.04.2018. године. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 51.800,00 динара, са законском затезном каматом од извршности до исплате.

Пресудом Вишег суда у Панчеву Гж 2329/19 од 04.02.2020. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставовима првом, другом и четвртом изреке, тако што је одбијен као неоснован захтев тужиле (правног следбеника сада пок.тужиоца) да се утврди да су ништаве одредбе члана 3. став 1. Уговора о кредиту од 09.04.2015. године и члана 3. став 5. тачка 1. Обавезних елемената уговора број ..., којом је предвиђена једнократна накнада за обраду кредитног захтева – фиксна од 10.000,00 динара, као и да се обавезе тужена да тужилци на име стицања без основа исплати износ од 10.000,00 динара са законском затезном каматом од 16.04.2018. године до исплате и да јој накнади трошкове парничног поступка. Ставом другим изреке, одређено је да свака странка сноси своје трошкове поступка. Ставом трећим изреке, одређено је да се странкама не досуђују трошкови жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилца је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, у смислу члана 404. ЗПП, ради уједначавања судске праксе.

По оцени Врховног касационог суда испуњени су услови за одлучивање о ревизији тужиле као изузетно дозвољеној у смислу члана 404. став 1. Закона о парничном поступку - ЗПП ("Службени гласник РС", бр. 72/11...18/20), с обзиром да су основани ревизијски наводи о различитом поступању судова у истој правној ситуацији, што указује на потребу уједначавања судске праксе.

Из наведеног разлога је одлучено као у ставу првом изреке, на основу члана 404. ЗПП.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужиле основана.

Према утврђеном чињеничном стању, правни претходник тужиле, као корисник кредита и тужена као давалац кредита су дана 09.04.2015. године закључили уговор о кредиту за износ кредита од 500.000,00 динара са фиксном номиналном каматном стопом на годишњем нивоу од 19,75 % и ефективном каматном стопом од 20,91 %. Укупан износ кредита који је правни претходник тужиле туженој дужан да плати је 774.914,26 динара. Обавезним елементима уговора и планом отплате, предвиђено је да правни претходник тужиле плаћа једнократну накнаду за обраду кредитног захтева у фиксном износу од 10.000,00 динара, цену менице 50,00 динара и трошак кредитног бироа 246,00 динара, све фиксно. Накнаду од 10.000,00 динара банка је наплатила од правног претходника тужиле 09.04.2015. године, када је уговор о кредиту потписан и одобрен. Тужилац је потписао уговор о кредиту, обавезне елементе уговора и план отплате кредита.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев са образложењем да у уговору о кредиту није прецизирано шта структурално чини једнократну накнаду за обраду кредитног захтева у износу од 10.000,00 динара, чиме је поступљено супротно одредби члана 46. став 2. Закона о облигационим односима, услед чега је у смислу члана 47. истог закона уговорна

одредба којом је ова накнада предвиђена ништава и сходно чему правни претходник тужиле црпи право у смислу члана 210. истог закона на враћање наведеног износа, са законском затезном каматом од подношења тужбе суду до исплате.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду тако што је тужбени захтев одбио као неоснован. Позвао се на члан 1065. Закона о облигационим односима и члана 19. став 1. тачка 12. Закона о заштити корисника финансијских услуга и навео да банка има право на наплату трошкова и накнаду банкарских услуга, па обзиром да су обавезни елементи уговора и план отплате кредита, као саставни елементи уговора о кредиту од 09.04.2015. године садржали јасне и недвосмислене податке о обавези и висини свих врста трошкова, па и трошкова у фиксном износу од 10.000,00 динара, са чиме се правни претходник тужиле сагласио и приступио закључењу уговора у коме је транспарентно приказана његова обавеза да се сноси трошак накнаде у наведеном износу, то правни претходник тужиле није могао бити у заблуду о томе које су његове обавезе према банци. Другостепени суд је у виду имао Одлуку о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите, коју је донела Народна банка Србије и тумачио да се конкретни трошкови банке у закључењу и реализацији уговора о кредиту разликују од накнаде за пуштање кредита у течај у смислу тач.5 наведене Одлуке. Из разлога који су изнети, другостепени суд је преиначио првостепену пресуду тако што је одбио тужбени захтев правног претходника тужиле за утврђење ништавости уговорне одредбе о једнократној накнади за обраду кредитног захтева на терет корисника кредита и за повраћај наплаћеног по тој уговорној одредби.

Врховни касациони суд налази да се основано ревизијом тужиле указује да је побијана пресуда донета на основу погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд прихвата став да је банка финансијска организација која своју делатност обавља у циљу стицања добити. При том, у виду има да банка профит остварује уговарањем и наплатом камате. Уговором о кредиту корисник се обавезује да банци плаћа одређену накнаду за коришћење њеног новца у виду уговорене камате.

У уговору о кредиту наводе се номинална и ефективна каматна стопа, што у смислу члана 19. став 1. тачка 6. и 7. Закона о заштити корисника финансијских услуга, представља обавезне елементе уговора о кредиту. Номинална каматна стопа означава каматну стопу изражену као фиксни или променљиви проценат који се на годишњем нивоу примењује на износ повучених кредитних средстава (члан 2. тачка 10), а годишња ефективна каматна стопа исказује укупне трошкове кредита и других финансијских услуга које плаћа односно прима корисник тих услуга, при чему су ти трошкови изражени као проценат укупног износа ових услуга на годишњем нивоу (члан 2. тачка 21).

У конкретном случају, поред номиналне каматне стопе од 19,75% и ефективне каматне стопе од 20,91%, уговорена је и једнократна накнада за обраду кредита у номиналном износу, као и остали поименице одређени трошкови који падају на терет корисника кредита.

Одредбама члана 42. и 43. Закона о банкама („Сл. гласник РС“ бр. 107/05...14/15) прописано је да Народна банка Србије може прописати јединствени начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозита и других кредитних послова. Законом није искључено право банке на наплату трошкова и накнада банкарских услуга по основу кредитних послова, али је прописана обавезност поступања банака по одлукама и упутствима која донесе Народна банка Србије у вршењу својих на закону заснованих овлашћења.

Одлуком о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите од 30.06.2006. године („Сл. гласник РС“ бр.57/06, на снагу ступила 01.10.2006. године), Народна банка Србије прописала је јединствени обрачун објављивања трошкова камата и накнада банкарских услуга по основу депозитних кредитних послова (ефективна каматна стопа) као и ближих услова и начина обавештавања клијента банке. Јединствени начин обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе банка примењује у поступку обављања депозитних и кредитних послова из члана 4. Закона о банкама. Ефективна каматна стопа исказује се у процентима и важи од дана обрачуна. Тачком 5. наведене одлуке је предвиђено да понуда банке која се односи на депозите које банка прима односно кредите које одобрава треба да јасно и недвосмислено садржи следеће податке: 1) податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе и то висину номиналне каматне стопе на депозит односно кредит, износ накнаде и трошкова које банка обрачунава клијенту у поступку полагања депозита односно одобравања кредита, износ накнаде и трошкова који су познати на дан обрачуна и које банка обрачунава клијенту у току реализације уговора о депозиту односно кредиту; 2) податке који се не укључују у обрачун ефективне каматне стопе и то: критеријуме за ревалоризацију и индексирање депозита односно кредита, податак о страниј валути којем се кредит индексира или други критеријуми за ревалоризацију и индексирање депозита односно кредита, трошкови који нису познати на дан обрачуна а могу настати у току реализације уговора о депозиту односно кредиту, трошкове процене вредности непокретности и покретних ствари, премије осигурања и друге накнаде у вези са средствима обезбеђења кредита, трошкове уписа у регистар код надлежног органа, трошкове прибављања извода из земљишних књига, трошкове прибављања уверења потврда, дозвола и решења надлежних органа, трошкове кредитног бироа и друге. Ови подаци из тачке 1. треба да буду наведени и исказани у понуди тог става, тако да клијент ниједног тренутка не буде доведен у заблуду што се тиче било ког елемента тих података. Податке из става 1. ове тачке банка доставља клијентима на начин прописан упутством из тачке 11. одлуке. При закључивању уговора о кредиту банка на основу тачке 7. став 2. одлуке уз уговор уручује клијенту један примерак плана отплате кредита и преглед битних елемената кредита који садржи податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе као и оне који се не укључују у тај обрачун. Подаци који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе су износ кредита, период отплате, номинална каматна стопа, ефективна каматна стопа, укупан износ камате која се плаћа у току коришћења кредита, укупан износ других трошкова које клијент треба да плати у току коришћења кредита и износ отплатне рате док се у обрачун ефективне каматне стопе не укључују подаци из тачке 5. став 1. одредаба ове одлуке.

На основу изложених и цитираних тачака Одлуке може се закључити да постоје четири врсте трошкова банкарског кредита и то: трошкови које банка обрачунава

клијенту у поступку одобравања кредита, трошкови који су познати на дан обрачуна и које банка обрачунава клијенту у току реализације уговора, трошкови који нису познати на дан обрачуна а могу настати у току реализације уговора и остали трошкови наведени у тачки 5. став 1. одредба под 2. алинеја 3. одлуке (трошкови процене вредности ствари, премије осигурања или друге накнаде у вези са средствима обезбеђења кредита, уписа у регистар код надлежног органа, прибављања потребних исправа и други трошкови). Прве две врсте трошкова улазе у обрачун ефективне каматне стопе док се друге две врсте трошкова не укључују у обрачун ефективне каматне стопе већ се исказују самостално.

Из наведеног произлази да ефективна каматна стопа у себи садржи накнаде и трошкове који су настали приликом одобравања кредита и који ће настати у току реализације уговора о кредиту, а који су познати приликом његовог обрачуна. С обзиром на то да трошкови обраде кредита настају приликом одобравања кредита, а да су трошкови пуштања кредита у течај познати на дан обрачуна кредита, ти трошкови морају бити укључени у обрачун ефективне каматне стопе и могу бити наплаћени само кроз обрачун ефективне каматне стопе. Независно од тога да ли су исказани у номиналном или процентуалном износу, наплаћују се само кроз обрачун ефективне каматне стопе. Као противно принудним прописима, уговарање засебне наплате у фиксном износу, као у овом случају, је ништаво у смислу члана 103. став 1. Закона о облигационим односима. Последица делимичне ништавости уговора је обавеза враћања наплаћеног по ништавој одредби уговора, у смислу члана 104. овог закона.

Из наведених разлога, применом члана 416. став 1. ЗПП Врховни касациони суд је преиначио другостепену пресуду, тако што је одбио као неосновану жалбу тужене и потврдио првостепену пресуду у делу којим је усвојен тужбени захтев и делу којим је одлучено о трошковима поступка.

Тужиљи која је успела у поступку по ревизији, сагласно одредбама чл. 153, 154. и 163. ЗПП припада право на накнаду трошкова ревизијског поступка и то за састав ревизије у износу од 12.000,00 динара, таксе на ревизију у износу од 3.800,00 динара и таксе на одлуку по ревизији у износу од 5.700,00 динара, према важећој Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката и Таксеној тарифи, због чега је применом члана 165. ЗПП донета одлука као у ставу трећем изреке.

**Председник већа - судија
Божидар Вујичић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић